ARTE
LITERATURA
...

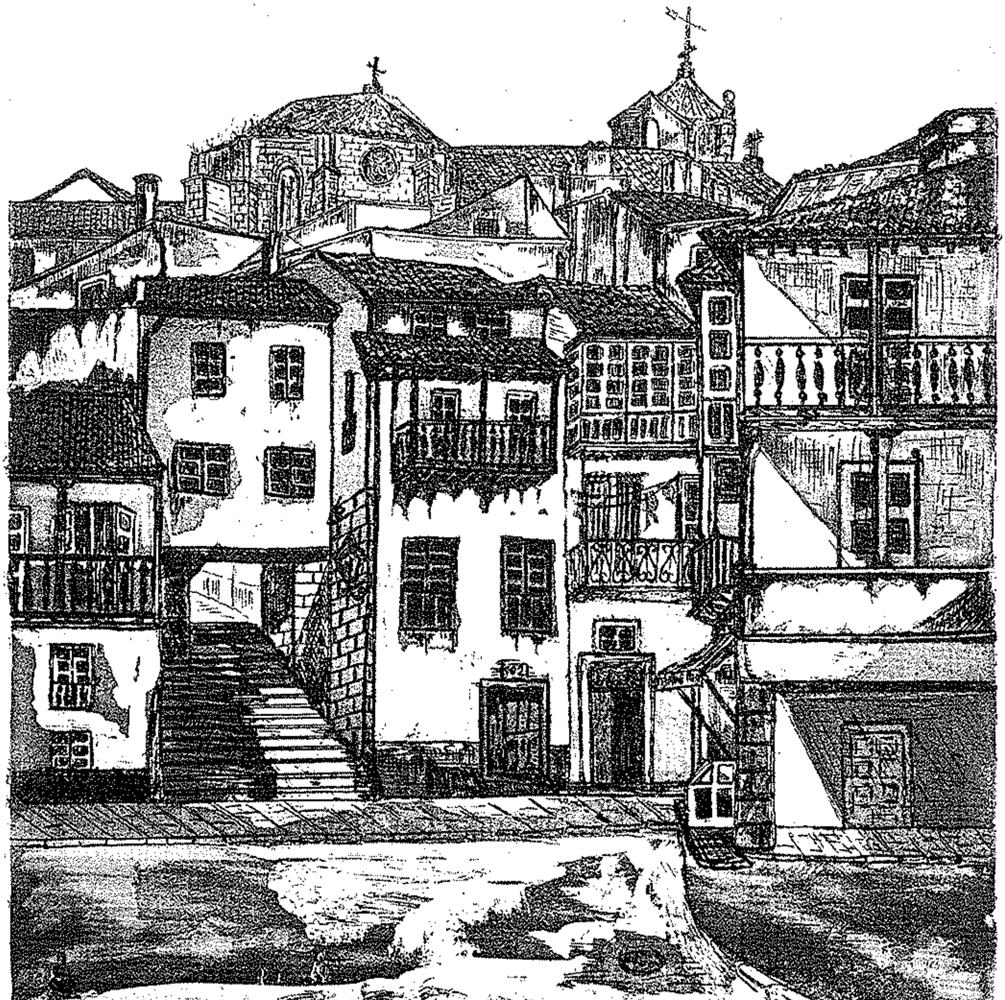

Gráfica-85

XOSÉ ANTÓN GARCÍA G-LEDO

ESCUDOS DE BETANÇOS II

A miña dona, que me deu pulos para levar adiante iste choio.

Nun intre, coidamos ir dando á luz os debuxos dos "Escudos de Betanços" en tres partes, sendo a primeira os que se atopan nas eirexas, a segunda nas ruas, e a derradeira nas parroquias. Mais os deseños foron recollidos nas miñas longas, e ás vegadas curtas, estadas polas terras das Mariñas en varios anos, sin manter un orden, por iso nista segunda parte aparecen misturados uns cos outros.

Non pretendemos con iste traballo facer un estudo fondo de cada pedra armeira, máis ben trátase dun xeito de catálogo de arqueoloxía heráldica, deixando con elo un camiño ceibe para outros máis sabidos.

A Cruña, vran do 1985.

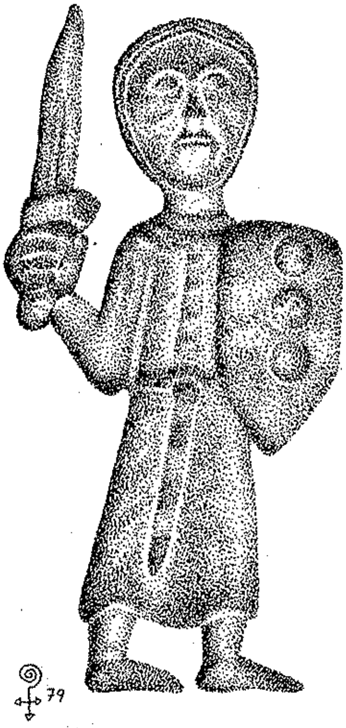

Guerreiro nun capitel gótico da antiga capela do gremio de Alfaiates.
Eirexa de Santiago.
Século XV.

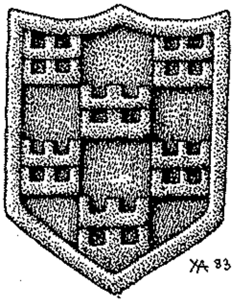

Escudete cos veros dos Pardo de Cela, na cabeceira da efixie de Xoán Nunes Pardo.(*)
Eirexa de San Francisco.
Século XV.

(*) Pai do Mariscal Pardo de Cela.

CONVENTO DAS AGUSTINAS RECOLETAS.
RUA DA FONTE DE UNTA.

PROCEDE DO ANTIGO HOSPITAL DA ANUNCIATA, UBICADO NO MESMO LOGAR.

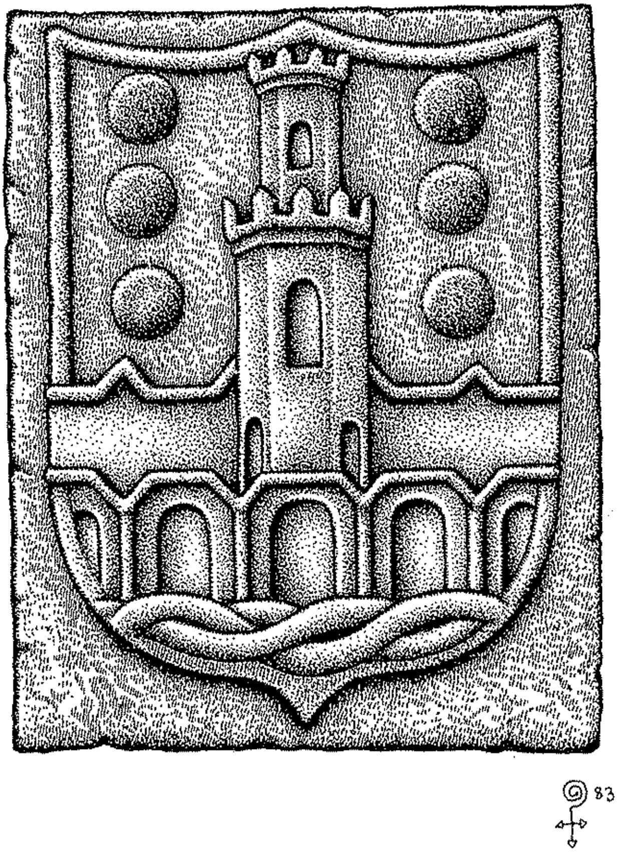

ESCUDO DA CIDADE. SÉCULO XVI.

CURIOSA VARIANTE NA QUE FIGURA A PONTE CON CINCO OLLOS.

CIDADE. PAZO DE LANZÓS, PAREDE DO LADO N.

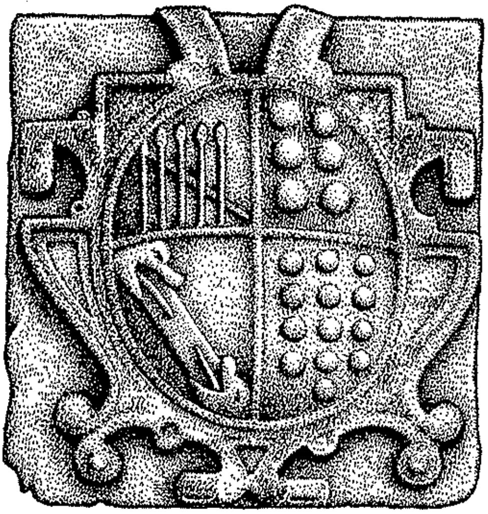

85

PEDRA ARMEIRA OVALADA
E COARTELADA EN CRUZ.
NO CAMPO, AS ARMAS DOS
LANZÓS, CASTRO, ANDRADE
E LEMOS.(*)
SÉCULO XVII.

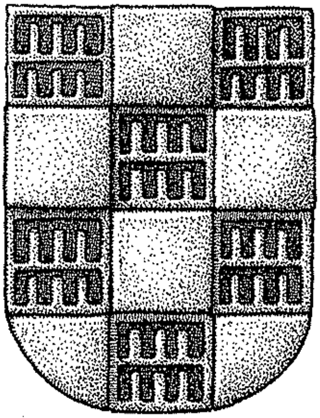

83

EIREXA CONVENTUAL DE
SAN FRANCISCO.
NO FRENTE DO SARTEGO D
ARAS PARDO OITO ESCUDOS,
ESCAQUEADOS DE VEROS, QUE
CORRESPONDEN ÁS ARMAS
DOS PARDO.
SÉCULO XIV.

(*) DEBUXO FEITO COA AXUDA D ALFREDO ERIAS, ARQUIVEIRO DO
CONCELLO DE BETANZOS.

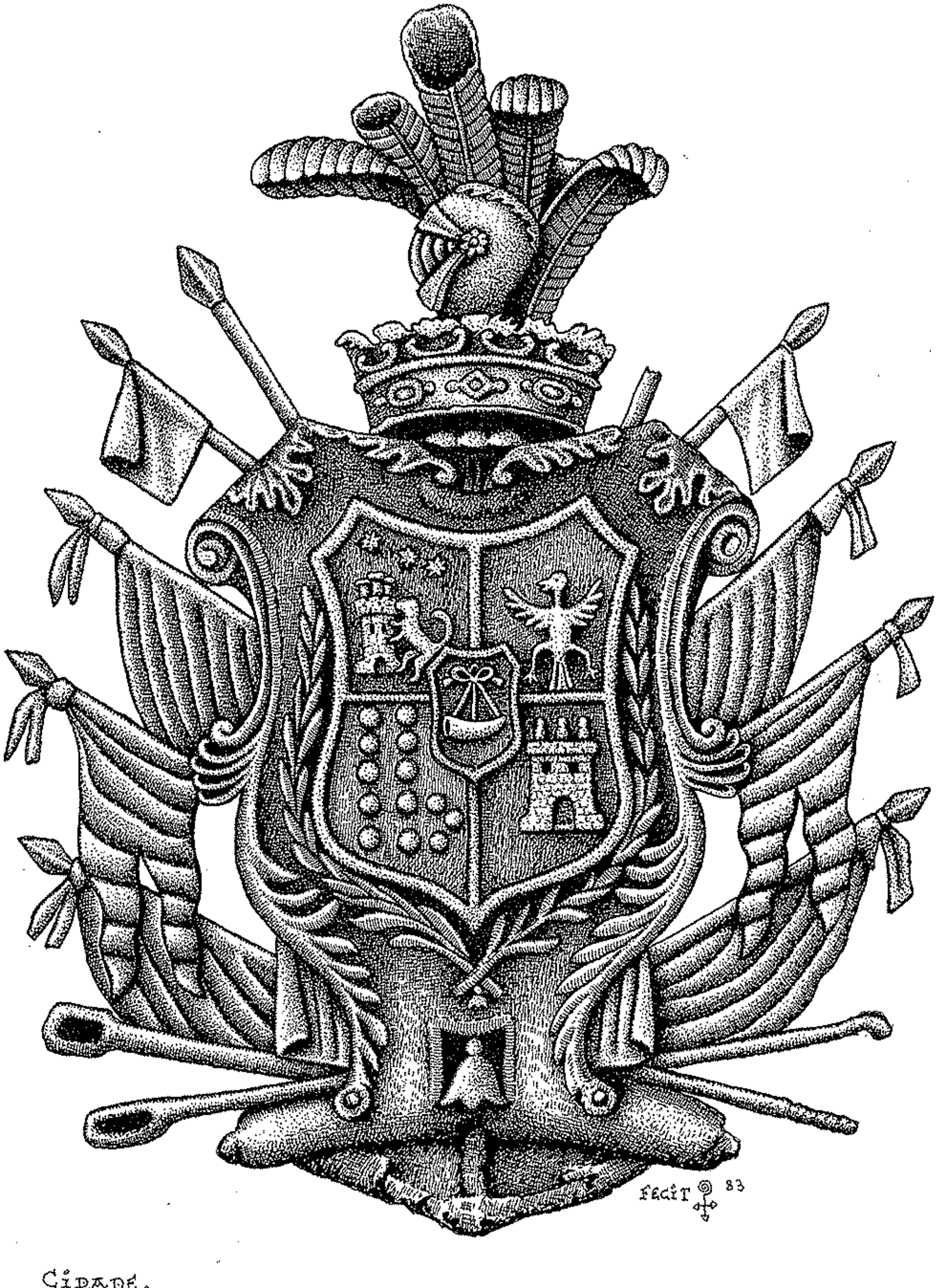

CIDADE.

RUA DOS FERREIROS, PAZO DOS CONDES DE TABOADA(*), NA SÚA FACHADA CAMPA UN APARATOSO ESCUDO DE MANPOSTERÍA COAS ARMAS CORRESPONDENTES ÓS APELIDOS XIL, AGUIAR, LEMOS, RIOBÓO E SOBOR DE TODO A CORNA DOS ROLDÁN. TIMBRADO DE ELMO E COROA CONDAL.

SÉCULO XIX.

(*) NISTA CASA NASCÉU O 7 D MAIO DO 1891, O CRONISTA V. VILLAMARÍN.

EIREXA DE SAN FRANCISCO: ESCUDOS NA CAPELA FUNDADA POR FERNÁN PÉREZ PARRAGUÉS (HOXE ADICADA Á VIRXEN D FÁTIMA), COLOCADOS ÓS LADOS DUNHA XANELA. (*)
SÉCULO XV.

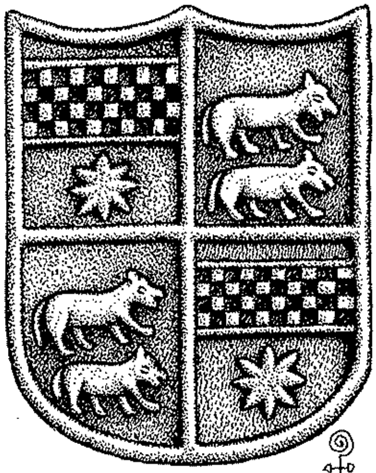

ESTRELA DOS MARIÑAS.

LADO ESQUERDO.

ARMAS DOS LOBEIRA?.
SOUTOMAIOR.

PÉREZ PARRAGUÉS ERA XENRO DO AFAMADO GÓMEZ PÉREZ DAS MARIÑAS.

ARMAS DOS AGUIAR, PARDO, PARGA E MONTENEGRO.

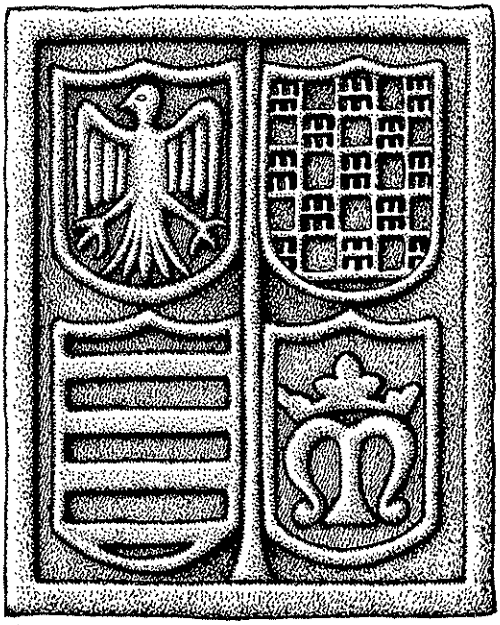

LADO DEREITO DA XANELA.

84

(*) PARA FACER ESTES APUNTES USAMOS UNHOS XEMEOS.

CIDADE.

PAZO DE LANZÓS. FACHADA PRINCIPAL.

81

PROPIETARIO O MARQUÉS DE FIGUEROA.

ESCUDO TIMBRADO DE COROA CONDAL, CUADRILONGO E REDONDEADO NA BARBA, ACOLADA A CRUZ DE SANTIAGO. NO PRIMEIRO CUARTEL AS ARMAS DOS LANZÓS; 2.º, NOVOA; 3.º, ANDRADE; 4.º, CASTRO; 5.º, LEMOS; 6.º, SOUTOMAIOR; 7.º, MOSCOSO; 8.º, ENRÍQUEZ; 9.º, OSORIO.

SÉCULO XVII.

CIDADE.

RUA DA CERCA, CASA NÚMERO 9.(*)

GUZMÁN ?

EMPOTRADO SOBOR DUNHA PORTA DE ARCO CONOPIAL, DA MESMA DATA CO ESCUDO.

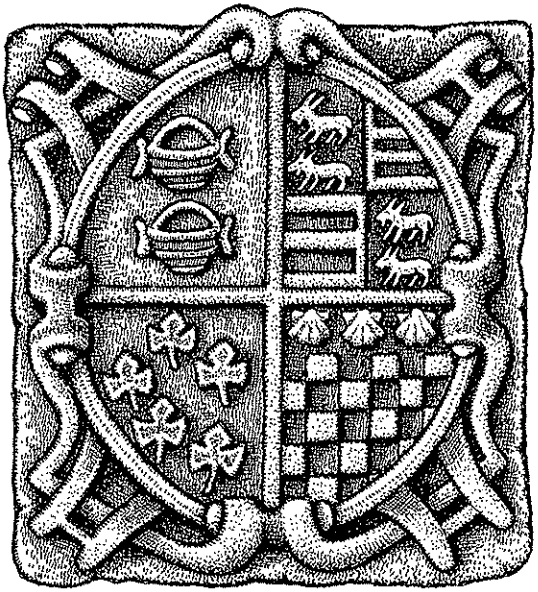

ACTUAL PROPIETARIA FAMILIA BOMAI BECCARÍA.

FECIT 81

SÉCULO XVI.

CUARTELADO EN CRUZ: 1º, NOGUEROL OU TABOADA; 2º, VILOUSAZ; 3º, FIGUEROA; 4º, ARIAS?.

(*) ACOMPAÑOUNOS O FACER ESTE DEBUXO O XENEALOXISTA CRUÑÉS X.E. RIVADULLA PORTA.

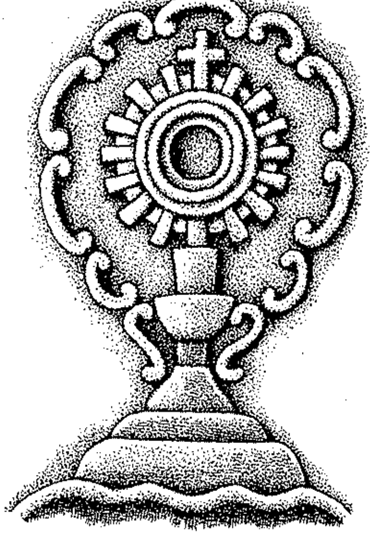

83

Cidade.

Custodia pertenecente ó escudo do Reino de Galiza que campa na fachada principal do edificio Arquivo.

Século XVIII.

81

Século XVI.

Escudete coas armas de Pedro de Ben na "Fonte dos Anxos".

81

Eirexa de Santiago.

Capela de San Pedro e San Pablo, armas do Arcediano Pedro de Ben ós pes da súa efixie mortuoria. (*)

Século XVI.

(*) Morreu o Arcediano no ano 1525. Desempeñou carregos na Catedral de Santiago, na de Lugo e no Vaticano.

PROCEDE DUN EDIFICIO MÁIS ANTIGO.

ALDEA.
LUGAR DE BARALLOBRE,
CASA NÚMERO 11.(*)
PARROQUIA DE SAN
MARTIÑO D BRAVIO.
BLASÓN DOS VILOUSAZ.
SÉCULO XV.

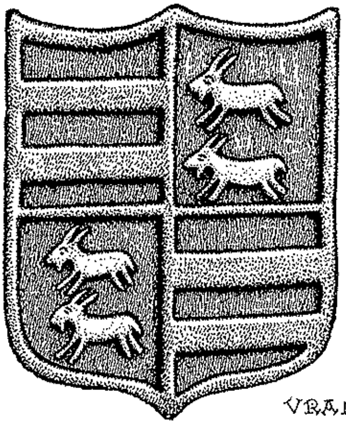

VRAN DO 81.

(*) FEITO O DESEÑO CA COMPAÑA DE VALÉS VILLAMARÍN.

CIDADE: PROCEDENTE DUNHA CASA DA RUA DA CERCA,
Nºs 25 E 27, ATÓPASE HO-
XE NO "MUSEU DAS
MARIÑAS". BLASÓN
DOS VILOUSAZ.
SÉCULO XV.

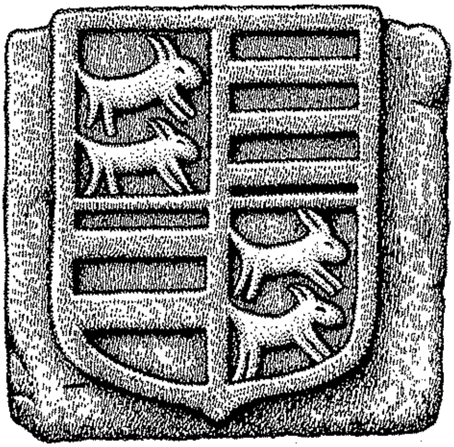

FECIT 81

DONADA Ó CONCELLO POLA DONA ENCARNACIÓN TEIXEIRO.

ALDEA.

PAZO DE ILLOBRE. SANTA MARIA DE PONTELLAS.

PROPIETARIO O CONDE DE TABOADA.

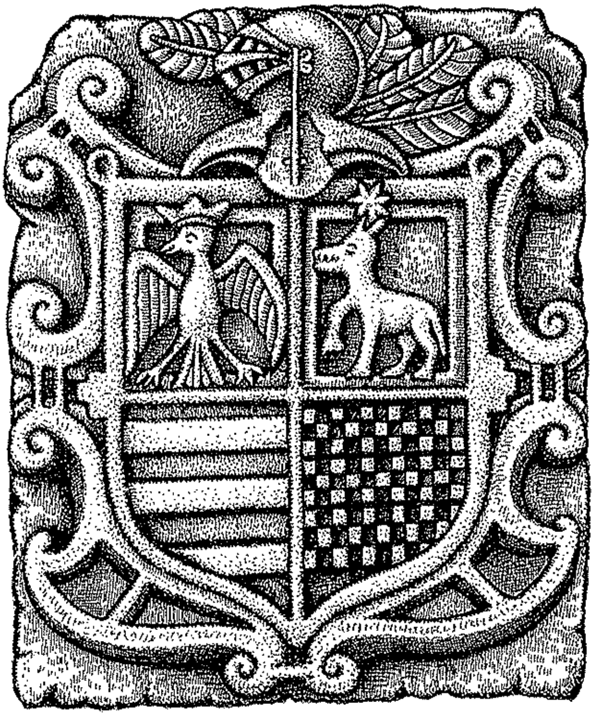

FECIT 82

SÉCULO XVII.

TIMBRADO DE ELMO E CUARTELADO EN CRUZ COAS SEGUINTES ARMAS: 1.º, AGUIAR; 2.º, LOBEIRA; 3.º, PARGA; 4.º, SOUMAIOR.

ALDEA.

A SERPE. PARROQUIA D S. MARTIÑO DE TIOBRE.

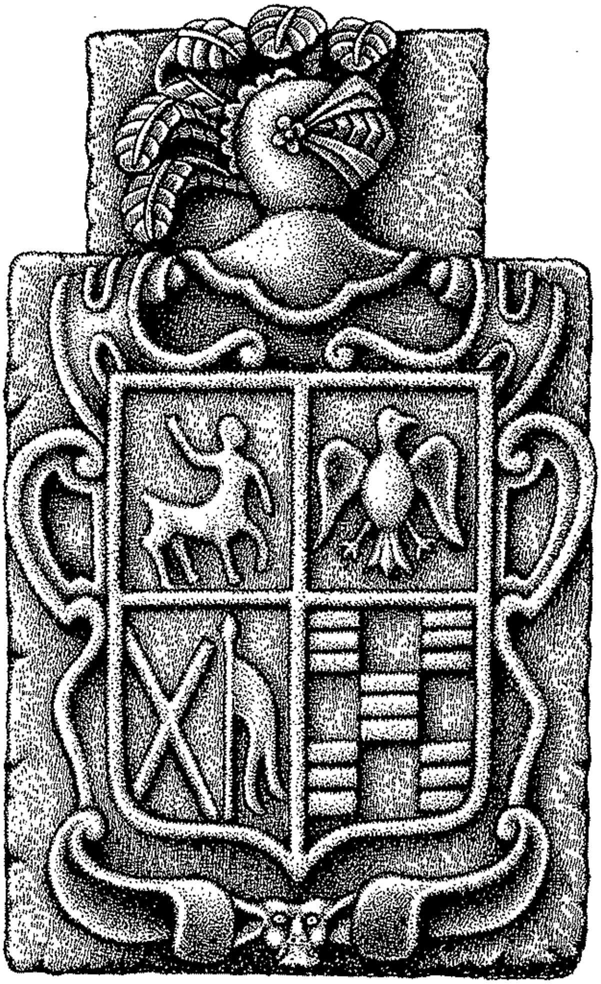

FECIT 81

SÉCULO XVII.

CUARTELADO EN CRUZ E TIMBRADO DE ELMO QUE MIRA Á SENESTRA:

1.º E 3.º CUARTEL, SEMELLANTES NUN ESCUDO DO PAZO D S.TA CRUZ DE MONDOI (OZA DOS RIOS). 2.º, PARDO OU AGUIAR; 4.º, ULLOA.

Eirexa parroquial de Santiago:

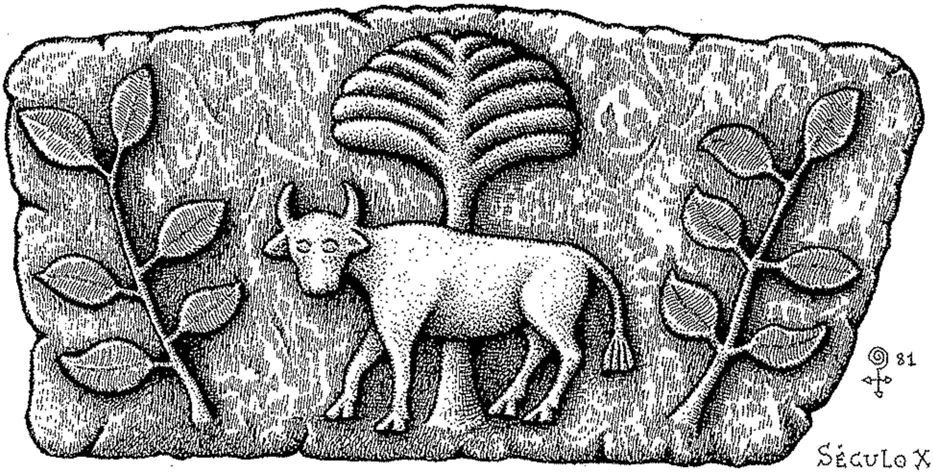

81

Século XV

Brasón dos Becerra sobor do arco de ingreso ó ábside do Evanxelio. A esquerda do conxunto as mesmas armas.

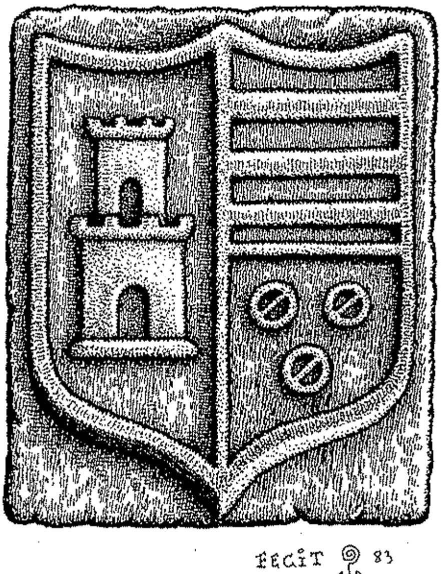

Fecit 83

Eirexa de Santiago: Escudo nun muro exterior, enriba da entrada á capela de Lourdes, fundada polos irmáns, Gómez García de la Torre e Fernán Rodríguez de la Torre. Século XVI.

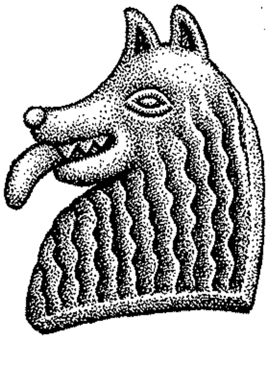

83

Lobo dos Moscoso nun arco da mesma eirexa. Século XV

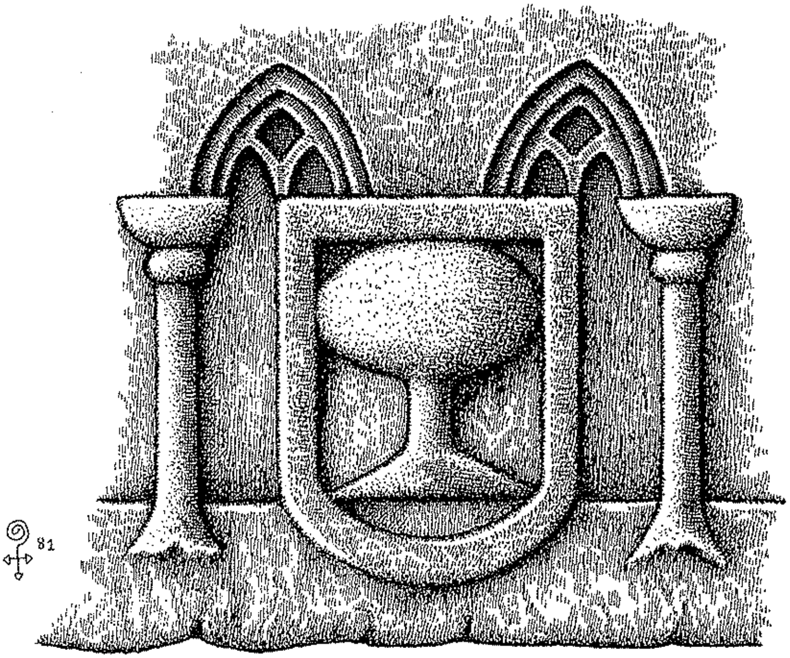

ADRO DA EIREXA DE STª MARIA DO AÇOUGUE. FRENTE DUN SARTEGO CUN ESCUDETE NO QUE SE APRECIA UNHA ALBRE. SECULO XV.

ARMAS DOS VILOUSAZ,(*) NUN CAPITEL DO DESAPARE-CIDO CLAUSTRO DO CONVEN-TO DE SAN FRANCISCO.
SÉCULO XV.
ATÓPASE NA ACTUALIDADE NUN XARDÍN, PROPIEDADE DA FAMILIA DAPENA.

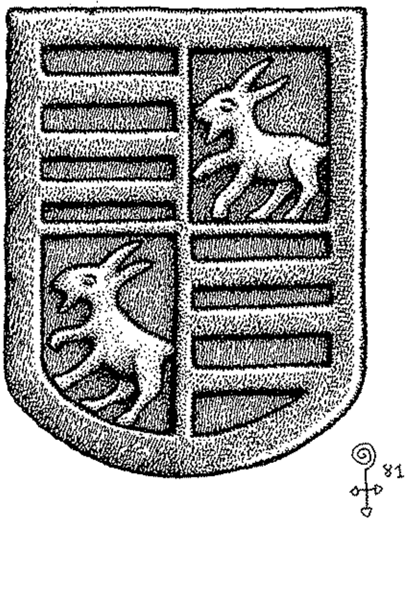

(*) VARIANTE CON UNHA SOA CABUXA NOS CUARTELES.

EIREXA DE SAN FRANCISCO.

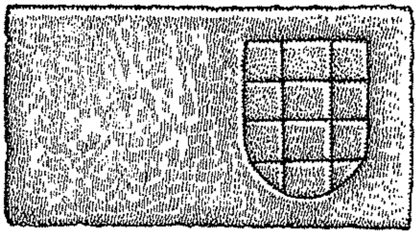

ESCUDETE RISCADO NO LADO ESQUERDO DA PORTA PRINCIPAL.
SÉCULO XIV.

85

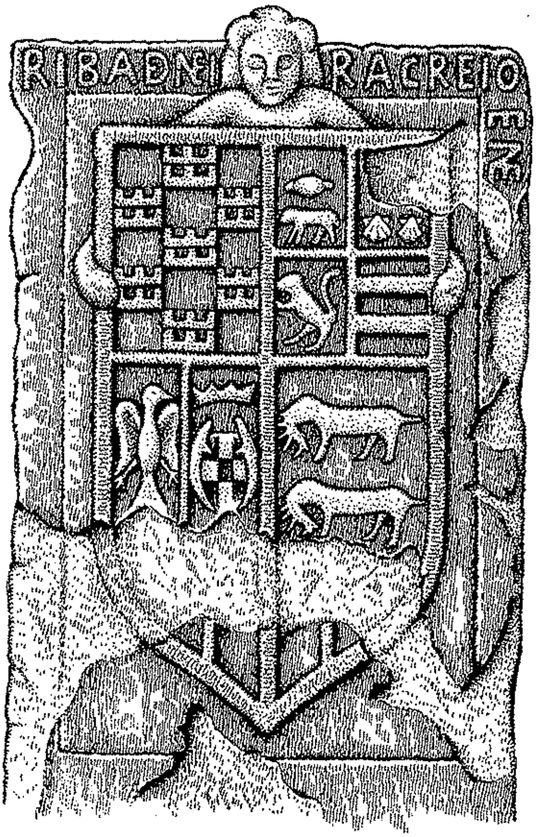

EIREXA DE SAN FRANCISCO. LAUDA SEPULCRAL, MOI EROSIONADA, NO CHAN DUNHA CAPELA NO LADO DO EVANXELIO, CORRENDO A SÚA BORDURA UNHA LENDA QUE DI:

RIBADENEIRA CREIO
ENE.........

NO ESCUDO, SOSTIDO POR UN TENANTE, DESTACAN AS ARMAS DOS PARDO, BOLAÑO, PARGA E AGUIAR.(*)
SÉCULO XVII.

(*) COROA, SERPES E AXEDREZADO, ARMAS ANTIGAS DOS BAAMONDE, DATOS PROPORCIONADOS POLO HERÁLDISTA E XENEALOXISTA XAIME BUGALLAL E VELA.

81

CIDADE: PEDRAS ARMEIRAS NA CASA NÚMERO 5 DA RUA DA CERCA.

COARTELADO EN CRUZ: 1º, CELA; 2º, VILOUSAZ; 3º, PARDO; 4º, MONTENEGRO (*).

SÉCULO XVI

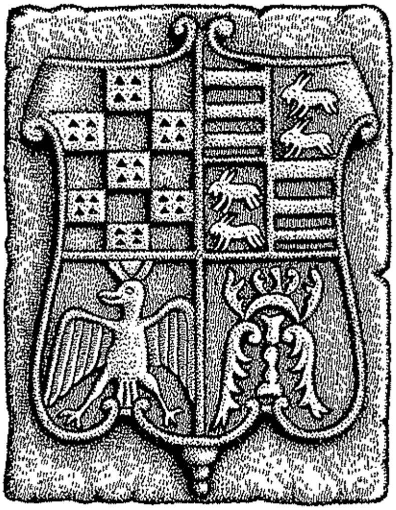

(*) DERRADEIRO CUARTEL DESCIFRADO POR CARLOS MARTÍNEZ-BARBEITO.

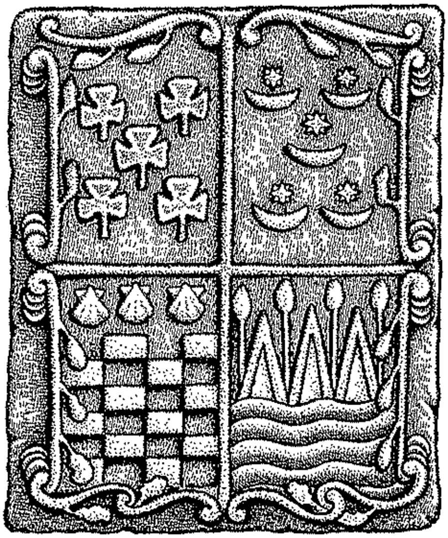

COS MESMOS COARTELES CO DEVANDITO: 1º, FIGUEROA; 2º, VILLAMARÍN; 3º, ARIA?; 4º, FAXARDO?.

SÉCULO XVI.

SEGÚN V. VILLAMARIN ESTA É A CASA MÁIS ANTIGA DA CIDADE.

PROPIETARIO DON XOSÉ LOUSA DAPENA.

Escudo de Betanços procedente do Cuartel de Milicias. A coroa real repicada, coidamos se fixera tal barbaridade na 1ª República, polo ano 1873. Século XIX.

Hoxe no "Museu das Mariñas".

ALDEA.

O BARRAL. PARROQUIA DE SAN MARTIÑO DE TIOBRE.

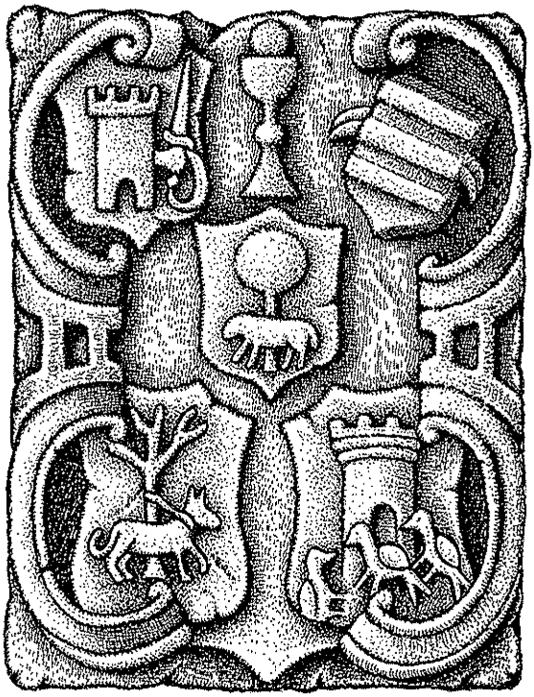

FECIT 81

BRASÓN COMPOSTO POR VARIOS ESCUDETES NOS QUE DESTACAN AS ARMAS DOS PARGA, PIÑEIRO DE NARAHIO, QUIROGA E SEIXAS.?
SÉCULO XVII.

Cidade.
Cuartelado en cruz: 1.º, Varela; 2.º, Ulloa; 3.º, unha albre e tres faixas; 4.º, Seixas.
Século XVI.
Rua da Fonte de Unta casa N.º 8.
Propietaria Dona Maria Purriños. (*)

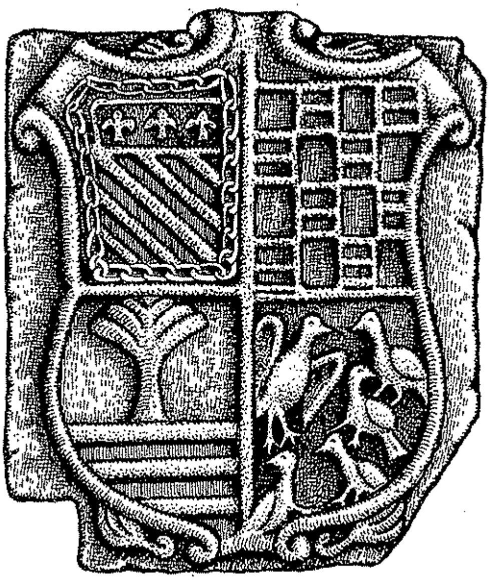

Freixomil.

82

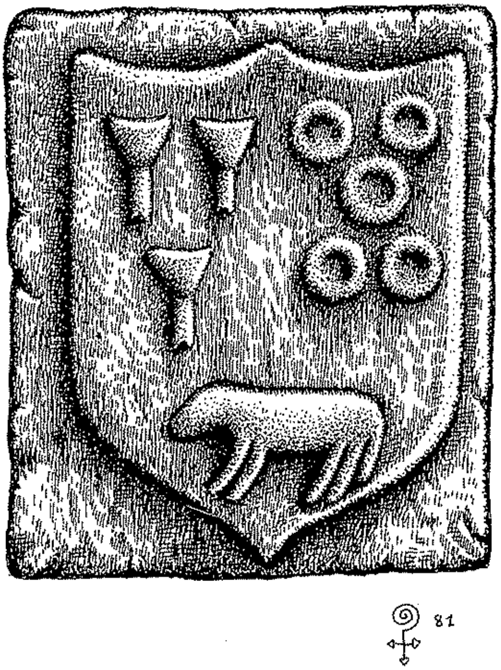

81

Cidade.
Rua da Fonte de Unta, casa N.º 28.

Armas dos Cora, Bolaño ou Camba?.
Século XV.

Propietario D. Xosé Buyo.

(*) "A Mexunxa".

EIREXA DE SAN FRANCISCO: PEDRAS ARMEIRAS CON TENANTES NA CAPELA DA VIRXEN DE FÁTIMA, ANTES DAS ANIMAS. SÉCULO XV.

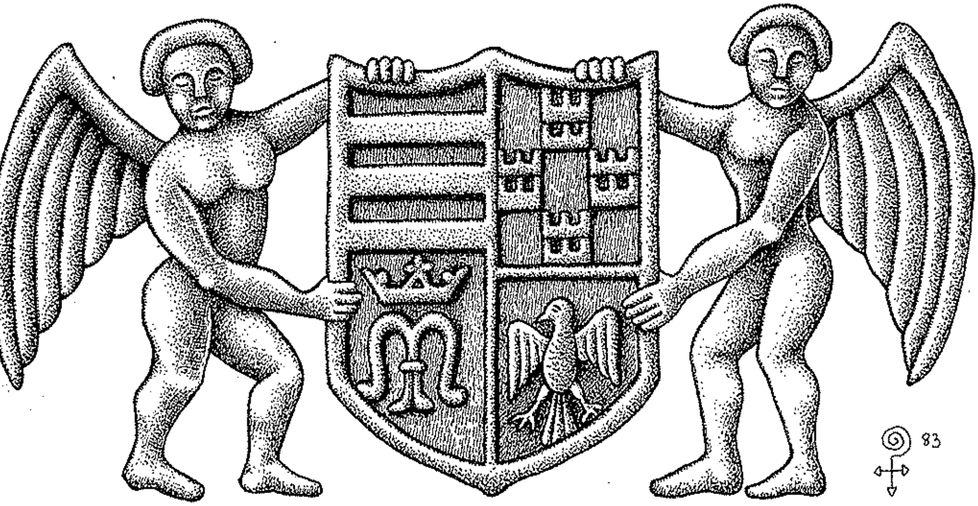

NO FRENTE DO MAUSOLEO DE DONA VIOLANTE NÚÑEZ PARDO, MULLER DE PERO FERNÁNDEZ, CAMPEAN DOUS ESCUDOS IGOALES COAS ARMAS DOS PARGA, PARDO, MONTENEGRO E AGUIAR.

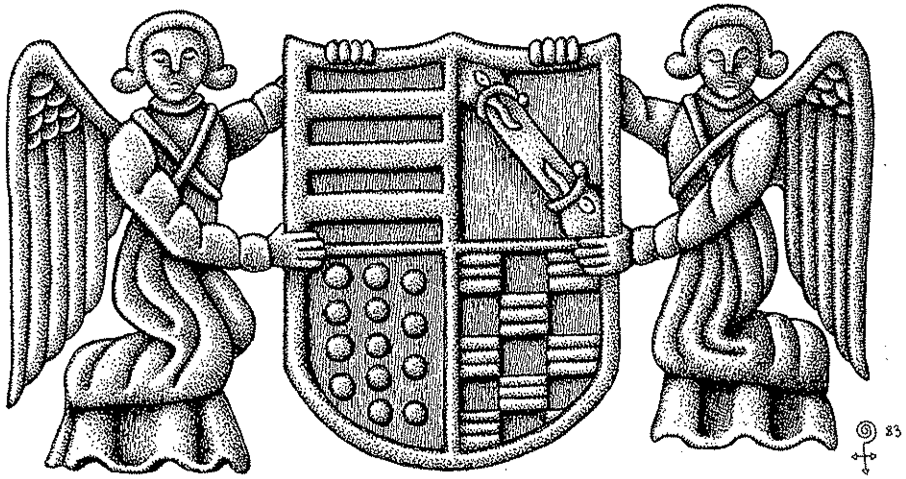

NO FRENTE DA ARCA FUNERARIA DE PERO FERNÁNDEZ DE PAREGA, DO MESMO XEITO DA SÚA DONA, FIGURAN AS ARMAS DOS PARGA, ANDRADE, LÓPEZ OU LEMOS E ULLOA.